

ONTDEKKING

- 17 **SNEEUWWITJE IN DE HUISKAMER
EEN KUNSTZINNIG BURGERGEZIN**
Emma Nies
- 25 **‘UIT OVERMERE KLINKT HET SEIN
DOOR VLAANDERENS GOUWEN’
DE BOERENKRIJG ALS ANKERPUNT VOOR
KATHOLIEK VLAANDEREN**
Joris Colla
- 33 **HET VERHAAL VAN EEN TAAL
LINGALA TUSSEN ARCHIEF EN IDENTITEIT**
Baudouin Mena Sebu
- 39 **‘ENGELN VAN GOEDHEID’
FAMILIEHELPSTERS, MOEDERS EN... VADERS**
Roeland Hermans
- 47 **EEN GULDEN HANDTEKENING
JAMES ENSOR EN EEN OOSTENDSE VISSERIJSSCHOOL**
Jo Luyten
- 55 **VERVELING EN DYNAMIET
EEN WASE MINDERBROEDER IN HET OSMAANSE RIJK**
Jonas Van Mulder
- 63 **TRUE CRIME OP RIJM
MOORDBALLADES OP DE MARKT**
Bert Aernouts

- 69 **DE SCHURENDE VERBEELDING VAN HET
MIDDELEEUWSE VERLEDEN
HET ATELIER CAPRONNIER**
Johannes Van De Walle
- 77 **LONGING WITHOUT BELONGING
NIEUWE STEMEN IN DE ZOEKTOCHT NAAR 'MEER'**
Matti Pen
- 83 **'AAN ZEER EERWAARDE HEER GREEF'
EEN MYSTERIEUZE SINT IN HET KLOOSTER**
Emma Giebens
- 89 **VAN PIERSON TOT PLURALITEIT
LEUVENSE PROTESTANTEN SINDS 1850**
Aaldert Prins
- 95 **NAAKT IN HET KASTEEL
HET VLAAMSCHE VOLKSTOONEEL**
Luc Vints
- 103 **BEDROGBOLLEN VOOR HUISELIJK GELUK
KEUKENPRINSESSEN OP HET PLATTELAND**
Anna De Ryck
- 111 **'HIER MOET OOK HET WOORD VAN GOD
GESPROKEN WORDEN'
HET LEGIOEN VAN MARIA OP JAZZ BILZEN**
Joris Colla
- 119 **EEN MANTEL OP HET SCHOOLBORD
VROUWEN, TEXTIEL EN TAAL**
Kristien Suenens

- 127 **SCHADUWEN EN SCHIMMEN
PSYCHIATRIE, EMIGRATIE EN
HET VERLANGEN NAAR EEN BETER LEVEN**
Roeland Hermans
- 135 **ZIELEN STELEN IN AFRIKA
MISSIEFILMS ACHTER DE SCHERMEN**
Jonas Van Mulder

(OVER)MOED

- 143 **HET GELAAT VAN CHRISTUS IN MEEUWEN
DE PAUSELIJKE ZOEAVEN**
Luc Vints
- 151 **ZIJN WE GOED VERZEKERD?
VAAST LEYSEN EN HET AFGELASTE PAUSBEZOEK
VAN MEI 1994**
Peter Heyrman
- 157 **CREDO!
EEN LAATSTE KATHOLIEKE MASSAMANIFESTATIE**
Winand Van Meerbeek
- 164 **ATLETIEK IN KSA-UNIFORM
KATHOLIEKE ACTIE, SPORT EN MANNELIJKHEID**
Tine Deleu
- 171 **DOKTER VAN LICHAAM EN ZIEL
DAMIAAN DE VEUSTER AAN DE SLAG OP MOLOKAI**
Ruben Boon en Patrik Jaspers

- 178 **EEN STEM VOOR WOONWAGENBEWONERS**
FOTO'S VAN DE FAMILIE TAMBOUR
Katrien Weyns
- 185 **DE DROOM VAN PRINS ZAKARIA**
MOSKEEBOUW IN ANTWERPEN
Karim Ettourki
- 191 **DE ZAAK PRESTIGE**
EEN PRESTIGEZAAK VOOR DE CHRISTELIJKE VAKBEWEGING
Luc Schokkaert
- 199 **QUEM TIMEBO?**
EEN JOODSE BENEDICTIJD IN DE TWEEDE WERELDOORLOG
Benoit Desmaricaux
- 205 **CHOREOGRAFIE VAN EEN**
KOLONIAAL SPEKTAKEL
PATERNALISME, RACISME EN COCA-COLA
Jonas Van Mulder
- 213 **‘JONGENS, WEEST REIN’**
FRONTBLAADJES EN MORELE ORDE AAN
HET BELGISCHE FRONT
Rick Jimenez
- 222 **EEN VERVEELDE LECH WAŁĘSA IN CARACAS**
HERINNERINGEN VAN EEN BELGISCHE VAKBONDSLEIDER
Manuel Herrera Crespo
- 227 **BRUIDJES EN SOLDAATJES VAN DE KRUISTOCHT**
DE MOBILISERENDE KRACHT VAN ZONNELAND
Patricia Quaghebeur

- 234 **DE KOORD VAN DE MOORD**
RELIGIEUZE SPANNINGEN IN DE FRANSE TIJD
Kristien Suenens
- 241 **DE MISNOEGDE NUNTIIUS**
DE MOEILIJKE VERHOUDING TUSSEN DE BELGISCHE KERK
EN HET VATICHAAN
Sam Kuijken
- 247 **DE STEINWAY VAN DE KONINGIN?**
EEN AMERIKAANS ECHTPAAR IN DE BRES
VOOR BELGISCHE SOLDATEN
Aaldert Prins
- 253 **VOOR DE NATIVE AMERICANS**
PIETER JAN DE SMET, MISSIONARIS, ACTIVIST EN
FUNDRAISER
Luc Vints

VERWEER

- 263 **DE FISCALE PLICHT**
GELOOF EN (ON)RECHTVAARDIGE BELASTINGEN
Peter Heyrman
- 269 **DE TIEN GEBODEN VAN HET PASTA KOKEN**
RELIGIEUZE SYMBOLEN IN RECLAMECAMPAGNES
Roeland Hermans
- 277 **NAASTENLIEFDE IN BEELD**
DE MEDIATISERING VAN ARMOEDE IN BRUSSEL
Els Minne

- 283 **DE WEIGERING VAN EMILIE**
POLYGAMIE EN KOLONIAAL RECHT IN BELGISCH-CONGO
Ilaria Masseroni
- 289 **TUSSEN KRUIS EN STEMBUS**
KATHOLIEKE JONGEREN EN DE AANTREKKINGSKRACHT
VAN REX
Bert Heylen
- 297 **HERBELEVING VAN EEN MARTELDOD**
BELGISCHE SLACHTOFFERS VAN DE BOKSEROPSTAND
IN CHINA
Carine Dujardin
- 305 **EEN BRANDBOM EN EEN REFERENDUM**
DE SIKHGEMEENSCHAP IN HASPENGOUW
Alexander Hilkens
- 311 **PAASBLOEMEN VOOR ÓSCAR ROMERO**
SOLIDARITEIT MET EL SALVADOR IN VLAANDEREN
Jonas Van Mulder
- 319 **KINDEREN VAN EEN MINDERE GOD**
DE MOEIZAME EMANCIPATIESTRIJD VAN DOVE MENSEN
Pieter Verstraete
- 325 **HET ROTPLAN VAN DE NMBS**
MILIEUPROTEST IN BLAASVELD
Carlotta Van Peer
- 331 **DREIGBRIEVEN VOOR ‘HET PATERKE’**
MIGRATIE, INTIMIDATIE EN RACISME
Katrien Weyns

- 339 **SLACHTOFFER VAN DE GOEDE HERDER**
TYFUS, VERWAARLOZING EN KWETSBARE VROUWEN
IN HET KLOOSTER
Kristien Suenens
- 347 **EEN KOPPIGE JEZUÏET**
HET CONSERVATIEVE VERZET TEGEN *RERUM NOVARUM*
Peter Heyrman
- 355 **DE ERFENIS UIT BOEDAPEST**
BELGISCH-HONGAARSE KINDERACTIE
Vera Hajtó en Roeland Hermans
- 363 **DE LAATSTE DER XAVERIANEN**
STILLE GETUIGEN VAN EEN TURBULENTE GESCHIEDENIS
Jo Luyten
- 371 **DE VIJG VAN HOSSAÏN**
HEIMWEE EN MIGRATIE
Karim Ettourki
- 375 Bibliografie

WOORD VOORAF

Op de cover van dit boek staat een kartonnen doosje met 126 rode houten kruisjes, een zeldzame herinnering aan de vele slachtoffers van de cholera-epidemie die in 1866 in het gasthuis van Asse overleden. Cholera was in de negentiende eeuw een vaak terugkerende gesel. De uitbraak van 1866 was de dodelijkste van allemaal, met ruim 40.000 slachtoffers in België. De 44-jarige Louis Michiels uit Dendermonde was op 9 juli de eerste patiënt in het gasthuis van Asse bij wie cholera werd vastgesteld. Hij overleed de volgende dag. Na Louis hadden de gasthuizusters nog vele tientallen dodelijke slachtoffers te betreuren. Voor elk van hen voorzagen ze een rood kruisje. Uiteraard was dat een belangrijk symbool voor de zusters. Door de kruisjes achteraf te verzamelen, maakten ze ook de balans op van het aantal doden dat ze in die uitputtende zomermaanden hadden moeten begraven. Dat bleken er uiteindelijk liefst 126.

Het doosje raakt onvermoed aan veel thema's. Epidemieën ontwrichten immers de hele samenleving, dat weten ook wij sinds 2020. Aan de kruisjes zijn daarom talrijke verhalen te koppelen. Over de gebrekkige politieke besluitvorming van die tijd, over de wetenschappelijke onwetendheid, over hoe ziektes vooral de armen en zwakkeren troffen: ondervoed, overwerkt en opeengepakt in onhygiënische beluiken. Over de artistieke verbeelding van cholera in prenten en schilderijen. En ten slotte over de band met religie: de doos met kruisjes bleef bewaard in het archief van de gasthuizusters-augustinessen van Asse. Zij bedienden sinds de zeventiende eeuw het lokale gasthuis en onderscheidden zich in de negentiende eeuw, net als vele andere kloostergemeenschappen, door hun inzet voor choleraslachtoffers. Ze werden er door de overheid voor gedecoreerd, maar kregen ook kritiek op hun verzet tegen medische vernieuwingen, hun gebrek aan opleiding, hun onhygiënische habijt en de bekeringsdrang waarmee ze stervende patiënten wilden verzoenen met de Katholieke Kerk. Als ondernemende vrouwen botsten ze bovendien regelmatig met

de leidende mannen – dokters, ziekenhuisbestuurders, gasthuisaalmoezeniers – in hun omgeving.

Zoals blijkt uit dit voorbeeld, is erfgoed met een religieuze dimensie zelden exclusief religieus. Dagboeken, brieven, verslagen, registers, boeken, tijdschriften, foto's, films en voorwerpen van organisaties en personen die in Vlaanderen door religie geïnspireerd werden, raken aan alle aspecten van de samenleving: politiek, wetenschap, gender, sociale verhoudingen, economie, cultuur en nog zoveel meer. De betekenissen die het erfgoed in zich draagt, getuigen van de aanwezigheid van het katholicisme in Vlaanderen, maar onthullen ook de vaak vergeten of nog weinig bekende geschiedenissen van andere geloofsovertuigingen. Vanuit Vlaanderen en België vertakken de verhalen zich bovendien wereldwijd.

Erfgoed dat op een of andere manier met religie te maken heeft, blijkt bovendien een toegangspoort naar beleving en emotie. Soms overkwam de geschiedenis mensen, zoals de choleraslachtoffers in Asse. Maar net zo vaak drukten mannen, vrouwen en kinderen hun verlangens en ambities uit en gaven ze de wereld rondom hen – hoe bescheiden ook – zelf vorm. Dat leidde tot individuele engagementen en trajecten, de oprichting van allerlei verenigingen en de collectieve beleving van grote gevoelens. Er was sprake van verbinding en afstand, woede en gelatenheid, vreugde en verdriet, goesting en frustratie, vloek en zegen.

Dat maakt die geschiedenissen vandaag zo tastbaar voor ons. Hoewel de tijden veranderd zijn, kunnen we door de emoties die het erfgoed oproept het verleden voelen, ons identificeren met mensen van toen of ons plaatsvervangend schamen voor de blinde vlekken – om dan te beseffen dat die vaak nog samenvallen met de onze.

De vijftig bijdragen in dit boek zijn geschreven door medewerkers en onderzoekers van KADOC-KU Leuven ter gelegenheid van de vijftigste verjaardag van die erfgoedorganisatie. Vanuit hun interesses en expertise of door toevallige ontdekkingen kwamen ze onverwachte, intrigerende en vaak pakkende erfgoedstukken en verhalen op het spoor. Die openen een rijkgeschakeerd panorama van historische evoluties in Vlaanderen

en daarbuiten sinds het midden van de achttiende eeuw. Ze illustreren ook de rijkdom van het domein ‘religie, cultuur en samenleving’ waarop KADOC zich als documentatie- en onderzoekscentrum toelegt, en van de collecties waarvoor het zorg draagt.

Chronologisch en thematisch zijn de verhalen in dit boek zeer verscheiden. Wat de meeste bijdragen bindt, is het perspectief van onderuit of vanuit de marge van de geschiedenis. Belangrijke gebeurtenissen of prominente personen – als ze al ter sprake komen – zijn slechts het decor voor persoonlijke verhalen, schijnbaar onbelangrijke anekdotes en onverwachte raakvlakken.

Het was niet eenvoudig om deze vijftig verhalen te ordenen, hoewel er al lezend beslist associaties ontstaan. Een chronologische of strak thematische opbouw leek ons een te kunstmatig keurslijf. Uiteindelijk kozen we voor drie delen, verbonden met begrippen die veel ruimte voor interpretatie laten, maar toch richting geven: ontdekking, (over)moed en verweer.

‘Ontdekking’ verwijst natuurlijk naar de exploratie van nieuwe ideeën, realiteiten en gebieden. Toch kantelt het begrip ook onze richting uit. De blik op het verleden is nooit neutraal, maar wordt bepaald door de eigen tijd en het eigen perspectief. Als wij vandaag verrassende historische evoluties of vergeten tradities, personen en gebeurtenissen (her)ontdekken, zegt dat altijd iets over ons.

Het thema ‘(over)moed’ heeft op zichzelf al een dubbele betekenis en biedt daarom de kans om de daden, intenties en emoties van veel protagonisten in deze bundel te typeren. Moed om tegen de stroom in te gaan, voor erkenning te strijden of juist de ontgoocheling en pijn van het leven te dragen. Daarin schuilt ook het gevaar om aan overmoed ten onder te gaan, ambities op menselijkheid te laten primeren en daardoor zelf ontgoocheling en pijn te veroorzaken.

Een laatste insteek die vele bijdragen delen is ‘verweer’. Uit tal van verhalen komt religie naar voren als een drijfveer van verzet tegen onrecht en uitsluiting. Tegelijkertijd was verweer soms nodig tegen de machtige

structuren, dwingende regels en misbruiken van de georganiseerde kerken en religies. Enkele verhalen verwijzen ook naar nostalgie, heimwee en de strijd tegen onzichtbaarheid en vervaging.

Ook dit boek is misschien een bescheiden daad van verweer tegen de tijd. Erfgoed en de ermee verbonden verhalen komen namelijk vaak in de kantlijn van de geschiedenis terecht. Door ze hier te verzamelen, kunnen we ze opnieuw voor het voetlicht brengen en jou, de lezer, misschien de kans bieden om je even los te maken van de waan van de dag. Laat je verrassen en inspireren door de mooie, pakkende of ontluisterende verhalen in dit boek en de illustraties uit de KADOC-collectie. Misschien word je dan zelf wel gegrepen door de ‘vloek en zegen’ van religie in de geschiedenis van Vlaanderen.

ONTDEKKING

De kinderen van de gezinnen Bressers en Goubau en hun muziekleraar (1912).
KADOC-KU Leuven, Beeldarchief atelier en familie Bressers-Blanchaert: 369

SNEEUWWITJE IN DE HUISKAMER

EEN KUNSTZINNIG BURGERGEZIN

Emma Nies

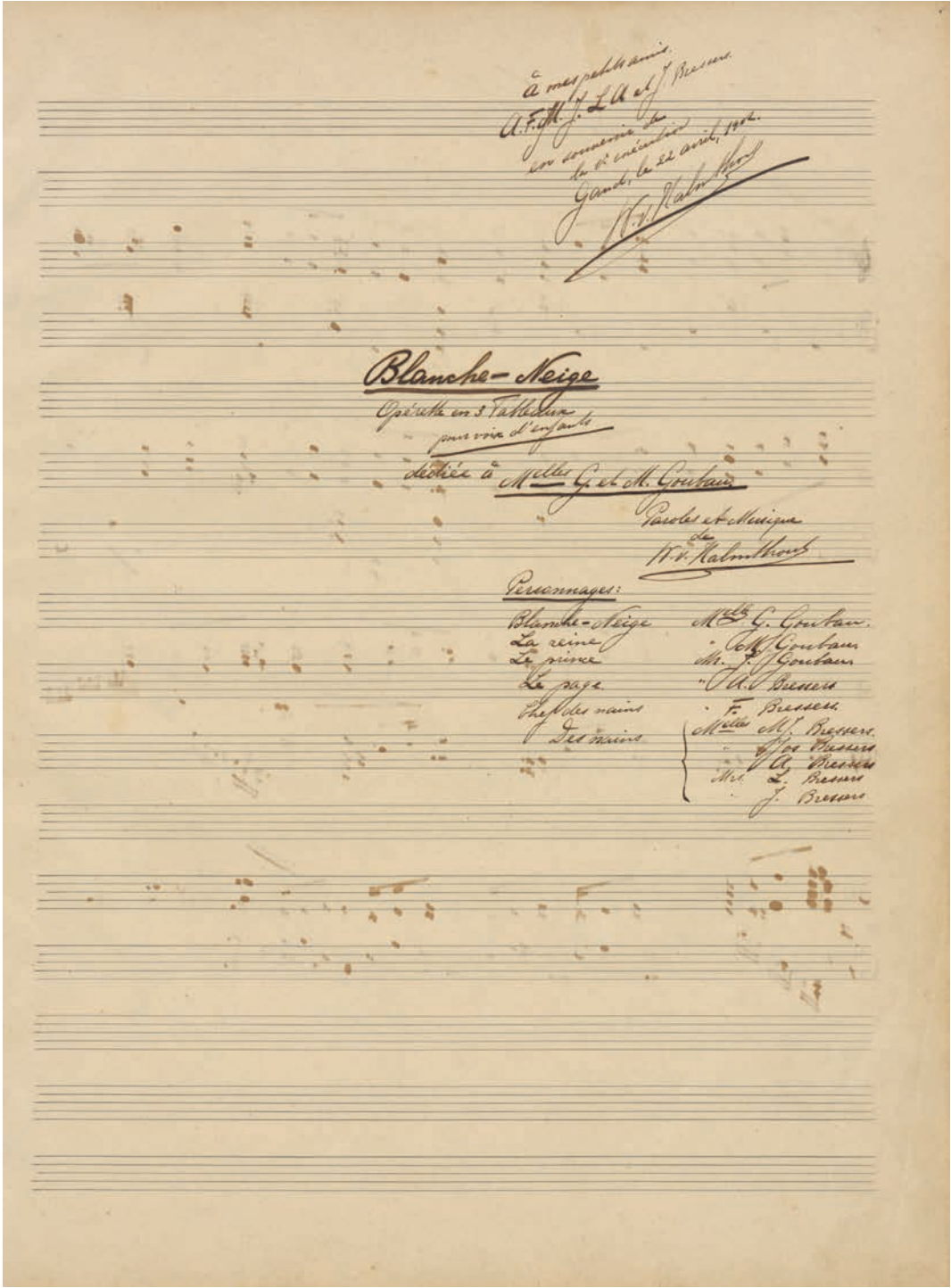
In 1912 vertolkten de kinderen uit het Gentse kunstenaarsgezin van Léon Bressers (1865–1947) en Maria Woestenbergh (1871–1962) een muzikale versie van het sprookje *Sneeuwwitje*. Het prachtig uitgedoste ensemble, met Sneeuwwitje in haar bruidsjurk en de ietwat bedeesde prins aan haar linkerzijde, werd vastgelegd op de gevoelige plaat. François Joseph, Marie-Jeanne, Josephina, Leopold, Anna Charlotte en Joseph Bressers zijn de dwergen – de term wordt hier en verderop uitsluitend gebruikt om de sprookjesfiguren aan te duiden – van dienst. Ondanks de valse baarden en de opvallend hoge puntmutsen is de ernst van hun gezichtjes af te lezen. Ze namen hun rol duidelijk serieus. Links bovenaan staat Adriaan Frans, de oudste telg van de familie. Hij speelt de page van de prins: gekleed als een edelman, met zijn hand in zijn zij en zijn blik op oneindig. Sneeuwwitje kijkt lachend in de camera terwijl ze gekroond wordt door de koningin, die eveneens gekleed is in een weelderige jurk. De prins draagt een prachtig kostuum, zijn hand is verstrengeld in de hand van zijn geliefde Sneeuwwitje. De rollen van koningin, prins en Sneeuwwitje werden gespeeld door de kinderen van de familie Goubau, vermoedelijk een bevriend gezin.

De foto laat toe de hoofdrolspelers te identificeren, maar er blijven wel enkele andere vragen onbeantwoord. Wanneer en voor welke gelegenheid werd het stuk opgevoerd? Waren de ouders van de gezinnen Bressers en Goubau de enige toeschouwers of hadden ze nog familieleden en kennissen opgetrommeld om de vertoning bij te wonen? Wat we wel met zekerheid

kunnen zeggen, is dat de kinderen een bijzondere versie van het verhaal van *Sneeuwwitje* ten tonele brachten: een versie die speciaal voor hen was geschreven door hun muzikleraar, Willem Van Kalmthout. Dat is de man in het kostuum rechts achteraan op de foto. Van Kalmthout schreef en componeerde in 1912 de kinderoperette *Sneeuwwitje*, waarvan het Franstalige manuscript bewaard is gebleven. Het bevat de partituren voor *Blanche-Neige. Opérette en 3 Tableaux pour voix d'enfants* en is opgedragen aan 'mes petits amis A. F. JM. J. L. A. et J. Bressers en souvenir de la 1e exécution'. Ook 'Milles G. et M. Goubau' krijgen een eervolle vermelding. Op de titelpagina lezen we ook de rolverdeling voor het stuk, die overeenstemt met wat we op de foto kunnen zien.

De familie Bressers was een bij uitstek artistieke familie. Léon Bressers was kunstschilder en de oudste zoon van Adriaan Hubert Bressers (1835–1898), de stichter van het kunstambachtenatelier Bressers. Dat atelier, gevestigd in de kunstenaarskolonie van Maaltebrugge bij Sint-Denijs-Westrem, was aanvankelijk vooral gespecialiseerd in neogotische schilderkunst. De neogotiek was in de negentiende eeuw dé kunststijl van de Katholieke Kerk, een herinnering aan de middeleeuwse kathedralen en een verleden waarin kerk en geloof nog onaangetast waren door secularisering of religieuze onverschilligheid die in de eigen tijd de kop opstaken. De ateliers van diverse kunstenaars en ambachtslieden in Maaltebrugge zouden het centrum worden van die negentiende-eeuwse katholieke kunstvorm.

Adriaan Hubert opende in de Peperstraat in Gent een eigen winkel om de producten uit zijn atelier in de kijker te zetten. De familie zelf woonde in de Hoogstraat. Na het overlijden van zijn vader nam Léon de zaak over, waarna hij besloot ze te fuseren met de ateliers van zijn ooms Leopold en Leonard Blanchaert, respectievelijk beeldhouwer en kunstschilder. Na de fusie werden in het atelier verschillende kunstvormen samengebracht en begon men steeds vaker te experimenteren met andere kunststijlen dan de neogotiek. In 1896 trouwde Léon met Maria Woestenbergh. Ze kregen samen acht kinderen. Hun zeven oudste kinderen waren in 1912 betrokken bij de opvoering van *Sneeuwwitje*. De jongste telg, Carlos, werd pas datzelfde jaar geboren. Adriaan Frans, de oudste zoon van Léon en Maria (de page van de prins op de foto), zou na zijn architectuurstudies

Partituur met rolverdeling voor de opvoering van *Sneeuwwitje* in het gezin Bressers (1912). KADOC-KU Leuven, Familiearchief Bressers-Blanchaert: 78

de leiding over het atelier overnemen. Hij kwam zo aan het hoofd te staan van de derde generatie van de kunstenaarsfamilie en introduceerde een meer eigentijdse en sobere vormgeving in de kunstproductie.

Léon Bressers en Maria Woestenbergh hechtten veel belang aan de muzikale en artistieke opvoeding van hun kinderen. Het is dan ook niet verwonderlijk dat het gezin een muziekleraar in dienst had, aangezien privéonderwijs in de burgergezinnen van die tijd niet ongebruikelijk was. Teken- en schilderlessen kregen de kinderen waarschijnlijk van hun vader. Daarnaast probeerden Léon en Maria hun kinderen appreciatie voor kunst bij te brengen door elke feestelijke gelegenheid op een creatieve manier te benaderen. Het was gebruikelijk om het hele gezin te betrekken bij die artistieke ondernemingen, zo bewijst ook het nieuwjaarskaartje uit 1911. Om het jaar 1912 – het jaar van de opvoering van *Sneeuwwitje* – op ludieke wijze in te zetten, maakte de familie een eigen postkaartje om te versturen naar vrienden en familie. Hierop vliegen de zeven oudste Bressers-kinderen in een vliegtuig het nieuwe jaar tegemoet; achter hen wappert een vlag met het opschrift ‘Zalig Nieuwjaar’. Op de achtergrond zijn nog net de torens van Gent zichtbaar.

Het mag wel duidelijk zijn dat bij de familie Bressers-Woestenbergh niet enkel het produceren van kunst centraal stond, maar eveneens de ervaring die ermee gepaard ging. Kunst, in eender welke vorm, werd vaak aangewend om een dierbare te huldigen of een speciale gelegenheid te vieren. Verjaardagen, jubilea en feestdagen werden extra bijzonder met een zelfgemaakte kaart of een zelfgeschreven tekst. Naast een communicatiemiddel was kunst ook een uitlaatklep die het mogelijk maakte om de hele familie bij elkaar te brengen en sterke emoties met elkaar te delen, zoals bij de opvoeringen van *Sneeuwwitje*.

De familie Bressers was niet alleen erg kunstzinnig, maar ook zeer gelovig. De kinderen kregen de katholieke waarden met de paplepel ingegoten. Léon en Maria waren bovendien lid van tal van katholieke verenigingen en organisaties. Respect voor het geloof liep als een rode draad door het dagelijkse leven van het gezin heen. Drie zonen uit het gezin – Leopold, Joseph en Carlos – zouden uiteindelijk priester worden. Misschien was

Het atelier van Adriaan Bressers (centraal achteraan in zwart kostuum) in Maaltebrugge (jaren 1890). KADOC-KU Leuven, Beeldarchief atelier en familie Bressers-Blanchaert: 7

Nieuwjaarskaartje van de familie Bressers (1911–1912).
KADOC-KU Leuven, Beeldarchief atelier en familie Bressers-Blanchaert: 369

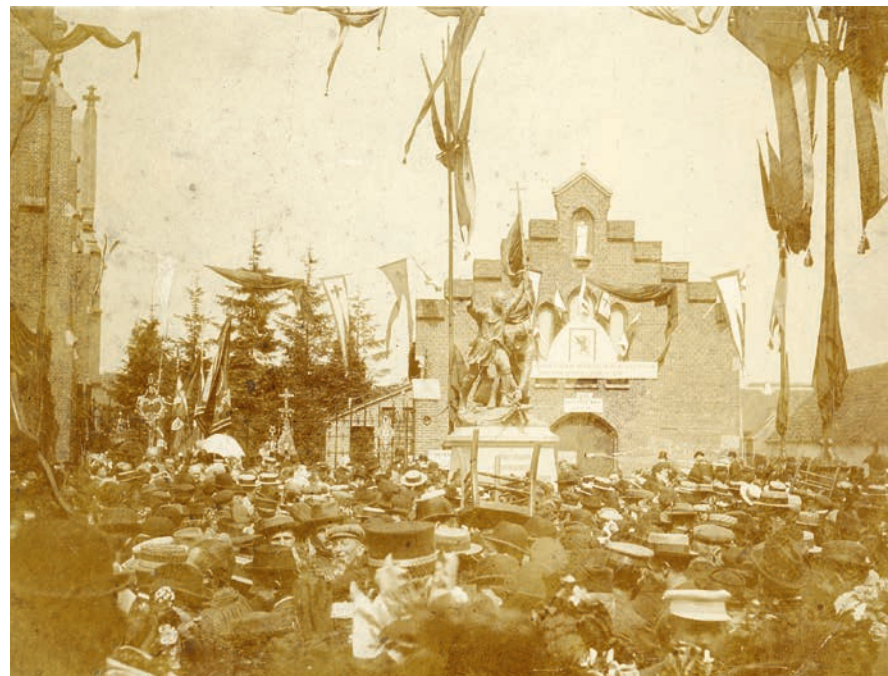
de keuze voor *Sneeuwwitje* toevallig of liet het verhaal toe om alle telgen van het kroostrijke gezin een rol te geven, maar mogelijk speelden ook enkele religieuze elementen een rol. Hoewel *Sneeuwwitje* niet bekend staat als een specifiek christelijk verhaal, kon de vrome familie er met enige goede wil wel enkele ‘bijbelse’ thema’s in herkennen: de strijd tussen goed en kwaad, de duivelse verleiding van de heks met haar appel, de redding van Sneeuwwitje door de zoon van de koning en zelfs het ‘heilige’ (zeven) aantal dwergen.

Op het moment van de opvoering bij de familie Bressers in Gent was het verhaal van *Sneeuwwitje* honderd jaar oud. Het had de tand des tijds dus

met succes doorstaan. Het sprookje, dat veel oudere wortels heeft, werd in de negentiende eeuw opgetekend in de beroemde sprookjesbundel van de Duitse gebroeders Grimm. Vele bewerkingen, opvoeringen en verfilmingen later, blijft het meisje met de sneeuw witte huid en de zwarte haren ook vandaag nog bij jong en oud tot de verbeelding spreken. De populariteit van het sprookje is grotendeels te danken aan de film *Snow White and the Seven Dwarfs*, die in 1937 de spits mocht afbijten als de eerste langspeelfilm van Disney. Maar het verhaal had dus al veel vroeger zijn weg gevonden naar minstens één (kunstzinnige) huiskamer in Vlaanderen.

In 2025 werd de Disneyfilm uit 1937 in een modern jasje gestoken en opnieuw op het grote scherm vertoond. Dat liep niet van een leien dakje. Ditmaal werden de rollen niet vertolkt door animatiefiguren, maar door echte acteurs – of dat was toch het oorspronkelijke plan. De dwergen bleken uiteindelijk toch computeranimaties te zijn, wat bijzonder veel kritiek uitlokte. Mensen met dwerggroei voelden zich gepasseerd en bekritiseerden ook de stereotiepe manier waarop de zeven dwergen in de film werden neergezet. Ook de keuze voor actrice Rachel Zegler in de titelrol viel niet bij iedereen in de smaak. Critici waren er stellig van overtuigd dat Zegler, die Colombiaanse roots heeft langs moederskant, niet geschikt was om een personage met een ‘sneeuw witte huid’ te vertolken. Ook uit conservatief-christelijke hoek kwam er tegenwind. Vele van de ‘bijbelse’ thema’s, die mogelijk ook aan de gelovige familie Bressers hadden geappelleerd, waren volgens hen geminimaliseerd of vervormd. Nog voor de wereldpremière had de film dus al te kampen met negatieve pers aandacht en internationale controverse, wat zorgde voor teleurstellende opbrengsten.

De rolverdeling bij de opvoering van *Sneeuwwitje* in het gezin Bressers ging allicht met minder problemen gepaard. Het rijke atelier- en familiearchief dat de kunstproductie en het gezinsleven van drie generaties in beeld brengt en door de jongste telg van het gezin – priester Carlos Bressers (1912–2010) – met veel zorg werd bewaard, bevat alleszins geen sporen van misnoegde acteurs of teleurgestelde toeschouwers. En ze leefden nog lang en gelukkig...

Boerenkrijgherdenking in Overmere, met centraal het standbeeld van Aloïs De Beule (1898).
KADOC-KU Leuven, Collectie Aloïs De Beule: 39

‘UIT OVERMERE KLINKT HET SEIN DOOR VLAANDERENS GOUWEN’

DE BOERENKRIJG ALS ANKERPUNT
VOOR KATHOLIEK VLAANDEREN

Joris Colla

Zondag 31 juli 1898. Het feestelijk bevestigde plein bij de Onze-Lieve-Vrouw Hemelvaartkerk van Overmere, een dorp halfweg tussen Gent en Sint-Niklaas, was volgestroomd. Mensen kwamen er samen voor de inhuldiging van een monument dat boven de menigte uittorende. De bronzen beeldengroep, een werk van de Gentse beeldhouwer Aloïs De Beule (1861–1935), stelt twee mannen voor. De ene steekt een vlag bekroond met een kruis in de lucht, terwijl hij een Franse vlag en Frygische muts vertrappelt. De andere raapt een trommel en een geweer op. De scène verbeeldt het begin van de Boerenkrijg, een reeks lokale plattelandsopstanden tegen de centrale overheid die in 1798 uitbraken in de Zuidelijke Nederlanden. Sinds 1795 waren die officieel aangehecht bij de Franse Republiek. Hoewel de opstanden snel de kop werden ingedrukt, werden ze een eeuw later uitgebreid herdacht.

Prent van Albert Geudens met een voorstelling van de laatste strijd van de Boerenkrijgers (1898).
KADOC-KU Leuven, Verzameling prenten: KPC72